

disk Videnskab allerede af den Grund, at den fremkaldte den svenske Retshistoriker Wilhelm Sjögren's skarpsindige Værk *Ueber die Römische Conventionalstrafe und die Strafklauseln der fränkischen Urkunden* (Berlin 1896), og de righoldige og grundige *Der Vertragsbruch und seine Rechtsfolgen. I. Der Vertragsbruch in deutschen Recht* (Strassburg 1876) og *Der Reinigungseid bei Ungerichtsklagen im Deutschen Mittelalter* (Heidelberg 1880), hvori han fastslaa Renselsesedens subsidære Karakter. Loening's senere Forsken var viet Strafferetten. Med stor Energi og omfattende Lærdom stillede han sig i Brechen for sin Retsopfattelse i den fortrinlige Afhandling *Über geschichtliche und ungeschichtliche Behandlung des deutschen Strafrechts* (Zeitschr. f. d. ges. Strafrechtswissenschaft III, 1883), hvori han holdt Afregning med Hegel og skarpt og interessant paaviste den Hegelske Filosofis overvældende, aabenlyse eller skjulte, Indflydelse paa den hidtidige Behandling af Strafferetten, i sin fine Prorektoratstale *Über Wurzel und Wesen des Rechts* (Jena 1907) o. a., ligesom han drog Konsekvenserne deraf i sit stort anlagte Værk *Geschichte der strafrechtlichen Zurechnungslehre* (Jena 1903), af hvilket han kun naaede at udgive første Bind, der omhandler Tilregneligheds læren hos Aristoteles. Loening's Aandslivlighed og Kundskabsfylde gav sig ogsaa litterære Udslag udenfor Retsvidenskaben. Han var en Kender og Dyrker af Shakespeare. I *Die Hamlet-Tragödie Shakespeares* (Stuttgart 1893) søgte han at godtgøre, at Hamlets Karakter og Optræden af Digteren er begrundet i hans melankolsk-koleriske Temperament, hvis Ejendommeligheder bunde i bestemte fysiologiske Aarsager.

Frantz Dahl.

Professor M. Cl. Gertz's Udgave af *Vitæ Sanctorum Danorum* (1908—12) er nu naaet til sin Afslutning, og „Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie“ har kunnet føje et nyt Skrift til den lange Række af vigtige Arbejder, som det har offentliggjort. Ved den foreliggende Udgave ere mange gamle Munkeskrifter blevne tekstkritisk rensede af en Mesterhaand som Prof. Gertz's, og de ere derved komne til at staa

i en ny Belysning, ligesom de have faaet en lærerig Kommentar; dernæst har den utrættelige Forsker draget mange nye Kilder frem for Dagens Lys. Blandt saadanne finder man en hel Række ny Fragmenter, Læsestykker og Sange om St. Thøger i Vestervig, en Del Optegnelser om Knud Lavard, hans Helgendyrkelse og Mirakler, hvorved det bl. a. fastslaas, at Robert, som skrev hans Levned, var fra Klostret Ely i England, endvidere en Del Optegnelser om Knud Konge og endnu flere om Erik Plovpenning. Lige saa vigtigt er det, at Prof. Gertz selv eller med andres Bistand har kunnet fremdrage nye Haandskrifter af kendte Helgenlevneder fra Bibliotheker og Arkiver i Udlandet eller paa Rejser har undersøgt kendte Manuskrifter, saaledes at Teksten har kunnet faa en langt korrekt Form; det gælder saaledes det første Skrift, der forfattedes om Knud den Hellige, Passio, ligeledes Ælnoths Skrift om denne Konge og Abbed Vilhelms Levned. Men næsten alermest skylder man Prof. Gertz's store Indsigt paa det klassiske Sprogs Omraade og hans Kendskab til den Form, hvori det fremtræder i Middelalderens Skrifter, hvad enten disse omhandle skolastisk Theologi, moralske Læresætninger og Legender eller fortælle Historie; hans Evne til lykkeligt at løse tekstkritiske Knuder sætter stundom Læseren ligefrem i Forbauselse.

En Historiker maa det gøre lidt ondt, at Prof. Gertz dømmer saa haardt om Langebek som Udgiver. Den almindelige Dom har hidtil lydt anderledes, og der er vel heller ikke Tvivl om, at han stod højt over mange af de samtidige Udgivere. Naar jeg personlig har haft Lejlighed til at sammenligne hans Udgaver med Manuscripterne, har jeg ikke heller fundet nogen Grund til at klage. Mon ikke Professor Gertz stiller sig for stærkt paa Nutidens øvede Udgiverstandpunkt; mon han ikke føler sig lidt for meget som Filolog og overvurderer sin egen Videnskab? Det vil vist ikke undre ham, at et lille Hib til Historikerne (her og i Videnskab. Selskabs Oversigt 1912, S. 198 f.) kan give Anledning til et Svar. Historikerne tage i deres Godtroenhed stadig Fortællingen om Magnus' Samtale med Knud Lavard i Haraldsted Skov umiddelbart før Mordet

paa Knud som fuld Sandhed, medens det er ren Digtning. Kun Knud og Magnus vare tilstede, den første dræbtes, og den anden havde al Grund til at tie, særlig hvis Samtalen virkelig var faldet saaledes, som Skriftet om Knud Lavard skildrer. Hertil kan nu bemærkes 1) at Skriftet udtrykkelig siger, at Magnus havde skjult sine Mænd i Skoven, og at han netop efter al Rimelighed bød Knud tage Sæde ved deres Skjulested, hvorfra de jo ogsaa træde frem og, da Magnus har slaaet det første Hug, jage deres Landser i Knud, 2) at Samtalens Indhold ganske svarer til Magnus' tidligere af andre hørte Beskyldninger og Bebrejdelser mod Knud, 3) at det stemmer fuldkomment med Mordernes hele brovtende Adfærd, at Magnus ikke har lagt Skjul paa, hvordan Ordskiiftet forløb, hverken overfor sine Medsammensvorne eller overfor Fjender, altsaa, at „egen Tilstaaelse“ foreligger, 4) at der aldrig har været angivet anden Grund til Mordet end Magnus' Misundelse og Skinsyge, hvad der var Samtalens Genstand, og 5) naar det endelig siges, at Samtalen bevæger sig i Vendinger, laante fra Vulgata, da have vi netop allermest at indvende, idet i hin Tidsalder Vulgatas Udtryk aldeles uvilkaarligt vilde melde sig, allermest i et Helgenlevned. — Runer havde i gamle Dage en Magt til at tryllebinde; mon ikke Filologerne stundom glemme, at der i Bogstaver bor en lignende Magt?

Mon ikke ogsaa Prof. Gertz stundom er alt for overbevist om sin Lærings Rigtighed? Gertz læser i A. S. Vedels Uddrag af Roberts Skrift Navnet paa den af Knud Lavard byggede Borg ved Mysunde ved Slien som Vicsunt, og han tilføjer: „jeg er vis paa“, at saaledes staar der. Nu har imidlertid ikke blot Synderen Langebek her læst Versunt, men Georg Waitz læser i sin Udgave netop paa samme Maade. Haandskriftet synes mig snarest at give Langebek Ret. Dertil kommer nu, at Vigsund vilde være et underligt sammensat Stednavn, Versunt et rimeligt Navn, nemlig Færgesund; her var en Færge (1472: myt der vehre to Mossunde: 1641: Misunde Vehr). Men i hvert Fald, burde ikke den tidligere Læsemaade være nævnt?

Disse Indvendinger have jo intet at sige lige overfor al den samvittighedsfulde Omhu. Snildhed i Læsning og Skarp-

sindighed i Kritik, som Udgiveren har lagt for Dagen. Alle ville være enige om, at dette Skrift om Helgenlevnederne og Prof. Kr. Erslevs „Repertorium Diplomaticum“ ere de betydeligste Kildeskrifter til vor Middelalders Historie, som ere udkomne i den sidste Menneskealder. J. S.

Københavns Brandforsikring har som Efterslæt efter sit 175 Aars Jubilæum 1906 udsendt et 668 Sider stort, pragtfuldt udstyret og smukt illustreret Skrift, indeholdende en Skildring af Brandforsikringens Historie fra dens Oprettelse 1731 til 1911, en Oversigt over dens Aarsregnskaber og en Samling biografiske Oplysninger om Medlemmerne af dens Bestyrelse og Personale i samme Tidsrum. Der er Grund til her at nævne dette Skrift, fordi Brandforsikringens Direktion i Modsætning til, hvad der er Tilfældet med saa mange andre Jubilæumsskrifter, der fremkommer mellem Aar og Dag, er gaaet den rigtige Vej at overgive Udarbejdelsen af de to store historiske Partier til faglærte Historikere. Oversigten over Aarsregnskaberne er, som det var naturligt, udarbejdet af Fuldmægtig i Brandforsikringen, cand. jur. W. Olsen, men afdøde Arkivsekretær Grove og Arkivsekretær West har med største Omhyggelighed og Viden fra alle tænkelige Kilder samlet Stoffet til de mange udførlige Levnedsskildringer, der vil være af betydelig Værdi for den, der studerer det københavnske Borgerskabs og Erhvervslivs Historie i det 18. og 19. Aarhundrede, og af selve Brandforsikringens Historie har Magister Axel Linvald paa Grundlag af dettes eget Arkiv og med Benyttelse af mange trykte og utrykte Kilder givet en meget god, omend alt for omstændelig Fremstilling. E. A.

Middelalderen havde ligesom andre Tidsrum en litterær Bohème, og den var i det 11.—13. Aarhundrede repræsenteret ved Vaganterne, om hvilke Dr. Fr. Moth har skrevet en Bog: *Vagantviserne. Træk af Middelalderens Studenterliv og Digtning* (1913). Vaganterne eller Goliarderne vare forløbne Studenter, der helt eller halvveis havde opgivet Studierne og færdedes fra Sted til Sted; de havde som *clerici* et let